

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД „ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА”

КАШИНСЬКА Олена Євгенівна

УДК 378:640.4(470+571)

**ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА В
РОСІЙСЬКІЙ ФЕДЕРАЦІЇ**

13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Старобільськ – 2016

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Державному закладі „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор
Щука Галина Петрівна,
Державний заклад „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”, завідувач кафедри туризму, готельної і ресторанної справи.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Сбруєва Аліна Анатоліївна,
Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка (м. Суми), проректор з наукової роботи, завідувач кафедри педагогіки;

кандидат педагогічних наук, доцент
Трофімук Катерина Василівна,
Класичний приватний університет (м. Запоріжжя), доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи.

Захист відбудеться 22 червня 2016 року об 08.30 годині на виїзному засіданні спеціалізованої вченої ради Д 29.053.03 Державного закладу „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка” за адресою: 91011, Донецька обл., м. Слов'янськ, вул. Генерала Батюка, 19, ауд. 201.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Державного закладу „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка” за адресою: 92703, Луганська обл., м. Старобільськ, пл. Гоголя, 1.

Автореферат розіслано 20 травня 2016 р.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

С. В. Савченко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Світовий туризм завдяки стрімким темпам свого розвитку перетворився на досить прибуткову галузь економіки: соціальний, політичний та економічний прогрес зробив туристичні послуги доступними широким верствам населення. Тому одним із пріоритетних завдань економічного розвитку країни урядом визначено розвиток вітчизняного туристичного ринку (Закон України „Про Туризм”, Державна програма розвитку туризму), що неможливо без вирішення проблеми кадрового забезпечення підприємств готельного господарства. З цією метою в системі професійної освіти країни створено (2004 р.) окремий напрям підготовки „Готельне господарство” (з 2010 р. – „Готельно-ресторанна справа”).

Наразі вітчизняний ринок готельних послуг, на жаль, переживає складні часи, що зумовлено низкою причин, серед яких називається й недостатня забезпеченість кваліфікованими фахівцями.

Відзначимо, що кадрові проблеми на підприємствах готельного господарства детерміновані низкою чинників і об’єктивного, і суб’єктивного характеру, зокрема, недостатнім рівнем розвитку теорії. Кількість наукових доробок у галузі професійної освіти в готельному господарстві настільки незначна, що ми можемо говорити лише про окремі дослідження: вивчення особливостей цього процесу (М. А. Морозов, М. Е. Немоляєва, І. О. Рябова); забезпечення принципів його неперервності та наступності (А. В. Віндюк); навчально-методичного забезпечення (І. А. Абдуліна); визначення сутності професійної компетентності цих фахівців та умов її формування (Д. Є. Ем, М. Є. Курдакова, Г. Р. Наумова, В. В. Полуда, К. О. Стародуб, Т. Л. Тимохіна, К. В. Трофімук та ін.); формування їхньої конкурентоспроможності (Н. А. Журанова, Н. В. Корнейченко); визначення змісту та організація їх практичної підготовки (Л. І. Поважна).

Тривалий час науковці не виокремлювали підготовку фахівців готельного господарства із системи професійної туристської освіти. Так, низка ґрунтовних досліджень, у яких обґрунтовано теоретичні засади професійної освіти у сфері туристської діяльності (І. В. Зорін, В. О. Квартальнов), визначено теоретико-методологічні й практичні засади системи підготовки фахівців для туристичної та готельної галузі (Л. Г. Лук’янова, Л. І. Поважна, Т. Г. Сокол, Л. С. Соловей, В. К. Федорченко, Н. А. Фоменко, Г. С. Цехмістрова), розглядають проблеми підготовки фахівців готельного господарства в структурі професійної туристської освіти, при цьому на перший план виходять особливості професійної діяльності фахівців з туризму, а не готельного господарства, що негативно позначається на визначенні компетентностей

та змісту підготовки останніх. Природно, що такі роботи можуть лише частково слугувати теоретичною основою для побудови вітчизняної системи підготовки фахівців готельного господарства.

Із самого початку відкриття напрямку підготовки (2004 р.) науковці (А. В. Віндюк, Л. В. Кнодель, О. Ф. Паламарчук та ін.) зосередили увагу навколо процесу підготовки майбутніх готельєрів у країнах, що лідирують на світовому ринку готельних послуг. Проте виявлені відмінності в організації освітнього процесу та розрив у рівні підготовки вітчизняних студентів і студентів країн Європи та США, на яких орієнтувалися вітчизняні туризмознавці, виявився досить значним, що ускладнило впровадження результатів досліджень у вітчизняну практику.

Тому запропоновано звернутися до досвіду тих країн, які мають позитивний результат підготовки фахівців сфери гостинності в умовах низького рівня розвитку національного готельного ринку, відсутності належного кадрового, матеріально-технічного, навчально-методичного забезпечення й т. ін. У цьому контексті значний інтерес становить досвід пострадянських країн. Проаналізувавши відповідні системи підготовки кожної країни, ми дійшли висновку, що найближчою до вітчизняної системи професійної освіти в галузі готельного господарства є система Російської Федерації. Зауважимо, що вона була сформована раніше й наразі за низкою показників випереджає вітчизняну. Крім того, у процесі становлення системи професійної освіти в готельному господарстві Росії простежувалися і прогресивні, і реактивні моменти, дослідження яких дозволить не лише полегшити становлення системи професійної освіти в Україні, але й уникнути помилок при формуванні.

Актуальність проведення порівняльного дослідження зумовлено й низкою суперечностей, зокрема між:

- потребою вітчизняних підприємств готельного господарства у висококваліфікованих кадрах та рівнем підготовки студентів туристських спеціальностей у вітчизняних навчальних закладах;
- потребою навчальних закладів, які реалізують підготовку студентів за напрямом „Готельно-ресторанна справа”, у теоретичному й методичному обґрунтуванні цього процесу та недостатнім рівнем розвитку науки в цьому напрямі;
- наявним закордонним досвідом подолання тих ускладнень, які виникають у процесі формування вітчизняної системи професійної освіти у сфері гостинності, та недостатнім рівнем його вивчення з метою вдосконалення підготовки фахівців вітчизняної готельної сфери.

Недостатня теоретична та практична розробленість проблеми, викладені вище суперечності зумовили актуальність теми нашого

дослідження: „Підготовка фахівців готельного господарства в Російській Федерації”.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію виконано в межах комплексних тем науково-дослідної роботи кафедри педагогіки „Вітчизняна й зарубіжна педагогічна спадщина (друга половина XIX – початок XXI ст.)” (державний реєстраційний номер 0106U013193) та кафедри туризму, готельної і ресторанної справи „Організація туристської діяльності та проблеми підготовки фахівців з туризму” (державний реєстраційний номер 0110U002690). Тему затверджено рішенням Вченої ради ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка” (протокол № 4 від 30 листопада 2012 року) й узгоджено в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 1 від 29 січня 2013 року).

Об'єкт дослідження – теорія і практика підготовки фахівців готельного господарства.

Предмет дослідження – теоретичні та практичні засади підготовки фахівців готельного господарства в Російській Федерації.

Мета роботи полягає у виявленні особливостей структури, змісту та організації підготовки фахівців готельного господарства в Російській Федерації та визначенні рекомендацій щодо використання досвіду підготовки фахівців готельного господарства в Росії для вдосконалення вітчизняної освіти в цій галузі.

Об'єкт, предмет і мета дослідження зумовили постановку таких **завдань**:

1. Здійснити аналіз стану розробки досліджуваної проблеми підготовки фахівців готельного господарства в зарубіжній та вітчизняній педагогічній теорії та практиці.

2. Установити залежність системи підготовки фахівців готельного господарства від затвердженої в державі професійно-кваліфікаційної структури персоналу готельного господарства.

3. Проаналізувати досвід підготовки фахівців готельного господарства в розвинених країнах світу та визначити тенденції розвитку готельної освіти.

4. Здійснити аналіз системи підготовки фахівців готельного господарства в Російській Федерації як складника системи професійної освіти.

5. Визначити особливості підготовки фахівців готельного господарства в Україні на сучасному етапі та сформулювати рекомендації щодо використання досвіду Російської Федерації у вітчизняній практиці готельної освіти.

Методологічну основу дослідження становлять: положення теорії пізнання з її діалектичними принципами взаємозв'язку та взаємозумовленості закономірностей і явищ об'єктивної дійсності, неперервності розвитку; системно-структурним принципом пізнання педагогічних процесів, який передбачає цілісність розгляду об'єкта, виявлення специфіки взаємодії його складових частин, прогнозування подальшого розвитку; основні методологічні принципи науковості, об'єктивності, системності, інтеграції, зв'язку теорії з практикою, усебічного вивчення явищ і процесів; комплексне використання методів наукового пошуку; системний та порівняльний підходи.

На основі системного підходу досліджено проблему підготовки фахівців готельного господарства в Російській Федерації. Порівняльний підхід забезпечив визначення рекомендацій щодо використання досвіду РФ в Україні на основі зіставлення їх систем професійної освіти в галузі готельного господарства.

Теоретичну основу дослідження становлять наукові праці з філософії освіти (Л. Ц. Ваховський, І. А. Зязюн, В. Г. Кремь, В. С. Курило); порівняльної педагогіки (А. М. Алексюк, Б. Л. Вульфсон, О. Н. Джуринський, К. В. Корсак, Т. С. Кошманова, А. А. Сбруєва); з теоретико-методологічних засад неперервної професійної освіти (А. М. Алексюк, А. В. Віндюк, Н. Г. Ничкало); із психолого-педагогічних засад процесу професійної підготовки фахівців у системі вищої освіти (Г. П. Васянович, С. С. Вітвицька, О. О. Дем'янчук, О. А. Дубасенюк, М. В. Левківський, С. О. Сисоєва); з питань підготовки фахівців туризму та готельного господарства (Г. Р. Наумова, Л. І. Поважна, В. В. Полуда, В. К. Федорченко, О. В. Філатов, Н. А. Фоменко, Г. С. Цехмістрова, Г. П. Шука), а також нормативно-правові документи із проблематики дослідження.

Для реалізації мети та розв'язання завдань роботи використано комплекс **методів дослідження**:

– теоретичні методи вивчення, аналізу та узагальнення наукової літератури для визначення науково-теоретичних засад підготовки фахівців готельного господарства й понятійно-категоріального апарату дослідження; метод системного аналізу, який дав змогу виокремити основні складники підготовки фахівців готельного господарства в Російській Федерації та розкрити їх особливості; метод контент-аналізу, за допомогою якого проаналізовано освітні стандарти, програми та плани різних рівнів підготовки фахівців готельного господарства; метод порівняльно-зіставного аналізу теоретичного та практичного досвіду підготовки фахівців готельного господарства України та Російської Федерації; метод теоретичного узагальнення й прогнозування, на основі

якого сформульовано висновки та обґрунтовано рекомендації щодо використання прогресивних ідей Російської Федерації в практиці підготовки фахівців готельного господарства в Україні;

– емпіричні: діагностичні (вивчення результатів діяльності), статистичні (кількісна та якісна обробка даних), верифікація отриманої інформації через зіставлення даних дослідження.

Джерельну базу дослідження становлять міжнародні та вітчизняні офіційні документи й матеріали про розвиток готельного господарства та системи професійної освіти в готельній сфері, зокрема – законодавчі та нормативні акти, статистичні дані; наукові праці закордонних та українських науковців – фахівців у туристичній та готельній галузі; довідково-енциклопедична література; наукові дослідження вітчизняних учених та періодичні зарубіжні видання з проблем порівняльної педагогіки, міжнародної освіти та професійної підготовки фахівців готельного господарства; інформаційні ресурси з мережі Інтернет; федеральні державні освітні стандарти СПО та ВПО, навчальні програми та плани підготовки фахівців готельного господарства різних рівнів кваліфікації; методичне забезпечення навчальних закладів Російської Федерації та України тощо.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в дисертації:

уперше на підставі комплексного дослідження російської системи підготовки фахівців готельного господарства встановлено подібне й відмінне в підготовці фахівців готельного господарства в Російській Федерації й Україні та визначено рекомендації щодо впровадження ідей російського досвіду у вітчизняну педагогічну практику в сучасних соціально-економічних умовах України; виокремлено та охарактеризовано основні етапи становлення та розвитку системи підготовки фахівців у сфері готельного бізнесу в Російській Федерації;

подальшого розвитку набули наукові уявлення про зміст, форми, методи та технології підготовки фахівців готельного господарства;

удосконалено розуміння поняття „фахівець готельного господарства”, системи підготовки кадрів для підприємств готельного господарства, що полягає у визначенні основних напрямів її модернізації.

Практичне значення дослідження полягає в обґрунтуванні рекомендацій щодо можливостей адаптації прогресивних ідей російського досвіду підготовки фахівців готельного господарства у вітчизняній системі готельної освіти; зібраний і проаналізований фактичний матеріал може бути використаний при розв’язанні наукових і практичних завдань модернізації національної системи готельної освіти та її наявних складників, а також для розробки ефективної стратегії підвищення якості

підготовки фахівців готельного господарства в Україні; викладачами – з метою покращення процесу професійної підготовки майбутніх фахівців готельного господарства в Україні та для розробки навчально-методичного забезпечення педагогічного процесу: розширення змісту курсів лекцій, практичних і семінарських занять з навчальних дисциплін „Методика викладання фахових дисциплін”, „Порівняльна педагогіка”, „Університетська освіта”, „Педагогіка туризму” та ін.; при укладанні підручників, посібників, методичних рекомендацій для студентів, науковців; студентами – для написання курсових та дипломних робіт.

Особистий внесок автора в роботах, опублікованих у співавторстві, полягає в аналізі організації підготовки фахівців готельного господарства, яка існувала в Радянському Союзі [16]; виділенні критеріїв наступності середньої та вищої професійної освіти [4]; розробці концепції формування системи кваліфікації в готельному господарстві [11]; здійсненні аналізу ФДОС III 101100 та ФДОС IV 43.03.03 („Готельна справа”) та розкриті особливостей упровадження стандартів четвертого покоління [19]; аналізі нормативно-правового забезпечення практик у Росії, Україні та Білорусі, їх змісту та тривалості [9].

Апробація результатів дослідження. Основні результати й висновки дисертаційної роботи обговорювалися та здобули позитивну оцінку на засіданнях кафедри педагогіки та кафедри туризму, готельної і ресторанної справи ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, а також на наукових, науково-методичних і науково-практичних конференціях різного рівня, зокрема: *Міжнародних – „Наукова молодь: інноваційні підходи в освіті і науці”* (Луганськ, 2012); *„Современное состояние и потенциал развития туризма в России – 2011”* (Омськ, 2012); *„Проблеми розвитку спортивно-оздоровчого туризму та краєзнавства в закладах освіти”* (Переяслав-Хмельницький, 2013); *„Актуальні проблеми фізичного виховання, спорту та туризму”* (Запоріжжя, 2013); *„Человек, общество, природа в эпоху глобальных трансформаций: безопасность и развитие. Семнадцатые Вавиловские чтения”* (Йошкар-Ола, 2014); *„Управління якістю підготовки фахівців”* (Одеса, 2014); *„VI Твердовские чтения”* (Краснодар, 2015); *„Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний та національний виміри змін”* (Суми, 2015); *„Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи”* (Дрогобич, 2015); *„Интеграция науки и практики в турбизнесе и сервисной деятельности”* (Краснодар, 2014, 2015); *Всеукраїнських: „Перспективи розвитку туристичної індустрії в Україні: регіональний аспект”* (Умань, 2013); *„Теоретичні і прикладні напрямки розвитку туризму та рекреації в регіонах України”* (Кіровоград, 2015).

Публікації. Основні положення й результати дослідження

відображено в 19 наукових працях (з яких 14 одноосібних), а саме: у 8 статтях у наукових фахових виданнях України та інших держав у галузі педагогіки, 11 публікаціях у збірниках матеріалів конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (279 позицій, з них 44 іноземними мовами) та додатків. Робота містить 3 рисунки, 8 таблиць і 12 додатків. Загальний обсяг роботи становить 268 сторінок, 198 з яких – основний текст.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми, розкрито її зв'язок з науковими програмами, планами й темами, визначено об'єкт, предмет, мету та завдання; встановлено теоретико-методологічні засади та методи дослідження; висвітлено наукову новизну й практичне значення отриманих результатів, наведено дані щодо їх апробації та впровадження, подано інформацію про публікації, структуру й обсяг дисертації.

У першому розділі – „**Теоретичні засади підготовки фахівців готельного господарства**” – здійснено аналіз стану розробки досліджуваної проблеми підготовки фахівців готельного господарства в зарубіжній та українській педагогічній теорії та практиці; визначено особливості формування професійно-кваліфікаційної структури персоналу готельного господарства та встановлено залежність системи підготовки фахівців готельного господарства від наявної в державі професійно-кваліфікаційної структури; проаналізовано досвід підготовки фахівців готельного господарства в європейських країнах та визначено тенденції розвитку готельної освіти у світі.

У результаті аналізу наукового доробку з досліджуваної теми встановлено, що основними напрямками досліджень зарубіжних та вітчизняних учених є: визначення положення системи готельної освіти в системі професійної освіти держави; встановлення складників компетентності майбутнього фахівця; питання організації навчального процесу підготовки фахівців готельного господарства; проблеми взаємодії навчальних закладів з підприємствами галузі.

Визначено, що найбільш принциповим питанням дослідження процесу організації підготовки фахівців є визначення співвідношення професійної готельної освіти та професійної освіти в туризмі: це самостійний напрям у професійній педагогіці чи складник професійної туристської освіти, оскільки цим визначаються і вимоги до майбутнього фахівця, і організація освітнього процесу, і т. ін.

За результатами аналізу ми виділили три умовні групи: 1) науковці, які розглядають підготовку фахівців готельного господарства в межах

підготовки фахівців для сфери туризму (І. В. Зорін, В. О. Квартальнов, О. Ю. Михайлова, І. Є. Найденова, О. І. Сесьолкін, Т. Г. Сокол, Л. С. Соловей, В. К. Федорченко, Н. А. Фоменко та ін.); 2) науковці, які розглядають її в контексті підготовки фахівців з гостинності (сфери гостинності, індустрії гостинності) (Є. М. Гараніна, Л. М. Космачова, Н. І. Лютова, В. С. Осін, Г. О. Охраменко, Є. Г. Радигіна, В. П. Скараманга, К. В. Трофімук, О. В. Філатов, Т. С. Еліарова та ін.); 3) науковці, які професійну підготовку фахівців для готельного господарства виділяють в окремий напрям професійної освіти (М. Александер, А. В. Віндюк, М. Є. Курдакова, С. М. Лебруто, Г. Р. Наумова, А. Пізам, В. В. Полуда, К. О. Стародуб, Т. Л. Тимохіна, О. В. Фоміна та ін.). При цьому маємо відзначити, що кількість робіт, у яких професійна освіта в готельному господарстві виокремлюється в самостійний напрям, поступово зростає.

Над визначенням складників компетентності фахівця готельного господарства працювали К. Д. Аннароуд, Р. Х. Вудс, Є. М. Гараніна, С. М. Лебруто, В. В. Полуда, О. В. Фоміна (професійних), І. В. Герасимова, Л. М. Космачова, Н. І. Лютова, Л. В. Соколова, К. В. Трофімук (комунікативних), Н. Х. Хуснулліна (професійно-ціннісних), Н. Бекіт, М. Брукс (міжкультурних), Д. Брейтер, Дж. Вілсон, К. Клементс, В. С. Осін та ін. (управлінських), Е. Джулін, С. Лін, Дж. Б. Трейсі, Дж. Р. Уолкер та ін. (лідерських), Т. І. Анзіна (корпоративних), А. М. Фрідмен (етичних), тощо. Перелік компетентностей постійно переглядається відповідно до зростання очікувань клієнтів та підвищення якості обслуговування.

З проблем організації освітнього процесу найбільш актуальними тривалий час залишаються питання формування навчальних планів і програм (М. Александер, А. Дженкіс С. Йсунг, Дж. Беррі О'Магоні, Е. Моррісон, К. Лешлі, Б. Роусон, Н. А. Фоменко та ін.); організації практичного навчання студентів (П. Конноллі, В. Джохрі, А. Е. Муррай, Ф. Окумус, М. О. Тарасов та ін.); забезпечення принципів наступності та неперервності в підготовці фахівців (Г. М. Абрамков, А. В. Віндюк, Є. В. Стукашова та ін.).

Переважна більшість досліджень – це роботи прикладного характеру, проведені під впливом новітніх процесів і в професійній освіті, і в готельній галузі та спрямовані на обслуговування практики, з численними рекомендаціями щодо методів і форм організації різних видів навчальної діяльності тощо.

Наразі, у теорії професійної освіти в готельному господарстві України і Росії відсутні фундаментальні дослідження, які визначили б її загальнотеоретичні концепції та методологію, окреслювали б проблемне поле системи професійної готельної освіти; недостатньо розробленими до

цього часу залишаються проблеми навчально-методичного забезпечення, організації практик, управління якістю освітнього процесу та ін.

У зв'язку з тим, що це дослідження має порівняльний характер, нами уточнено зміст основних понять: як вони тлумачаться в теорії та практиці професійної освіти в Україні та в Російській Федерації. Установлено, що значної розбіжності в трактуванні цих понять між вітчизняними та російськими вченими не існує, проте обом сторонам притаманна термінологічна невизначеність, характерна для всіх напрямів науки на етапі їх становлення. Тому ми уточнили понятійно-категорійний апарат дисертаційної роботи, зокрема, розкрито сутність та встановлено співвідношення між поняттями: готель → готельна справа/готельний бізнес → готельне господарство → готельна індустрія → індустрія гостинності; охарактеризовано сутність і структуру *готельного господарства*.

Оскільки професійна освіта має орієнтуватися на потреби галузі, ми вивчили офіційні документи, що визначають кадрову сукупність готельного підприємства. Виявлено, що професійно-кваліфікаційна структура (ПКС) персоналу готелів становить розподіл працівників за інтегрованими професіями готельного господарства відповідно до посади та потрібного рівня кваліфікації на чотири групи (кваліфікований робітник та молодший бакалавр з готельного обслуговування; бакалавр з готельно-ресторанної справи; спеціаліст з готельної і ресторанної справи; магістр з готельної і ресторанної справи) та їх подальше об'єднання в три кваліфікаційні рівні на основі складності праці. Представлена схема є основою для побудови системи підготовки фахівців готельного господарства, ефективність функціонування якої значною мірою залежить від гнучкості ПКС, її відповідності вимогам ринку праці, адекватності визначення професій та спеціальностей галузі, кваліфікаційних характеристик тощо. Установлено, що наявна в Україні ПКС персоналу готелів не відповідає запитам вітчизняного ринку готельних послуг.

На основі аналізу офіційних документів, які визначають вимоги до персоналу готельного господарства, та з урахуванням тенденцій розвитку готельної галузі запропоновано визначення поняття „*фахівець готельного господарства*”, під яким ми розуміємо особистість, яка здобула відповідну кваліфікацію та володіє певним рівнем сформованості компетентностей для виконання професійної діяльності в області готельного господарства.

Щоб визначити світові тенденції розвитку процесу підготовки фахівців готельного господарства, ми вдалися до аналізу систем підготовки кадрів для закладів розміщення в країнах, які лідирують на світовому ринку туристичних послуг: Швейцарії, Франції та Польщі. Перші дві країни є безперечними лідерами, Польща – демонструє високі

темпи розвитку туристичної індустрії й має значні здобутки в досліджуваному нами напрямі.

Установлено, що основними тенденціями розвитку цих систем є: зростання якості підготовки фахівців готельного господарства; збільшення обсягу практичної підготовки порівняно з теоретичною; відповідність освітніх стандартів потребам галузі готельного господарства; тісне злиття навчальних закладів з провідними підприємствами готельного господарства та наявність власних діючих і повністю укомплектованих баз практики; ступеневість та неперервність у процесі підготовки тощо.

З'ясовано, що в досліджуваних країнах функціонують багатоступеневі системи підготовки фахівців готельного господарства, які поєднують: початкову професійну освіту (у середньому 4 роки навчання) – оволодіння технологічним складником роботи готелю; двоступеневу систему вищої освіти (бакалавріат – 3 – 4 роки, магістратура – 2 – 2,5 роки) – технолого-управлінський та економіко-управлінські профілі; підвищення кваліфікації працівників готельних підприємств (програми від 4 тижнів навчання) – зміна кар'єри, підвищення кваліфікації, навчання управління бізнесом, його адаптації до соціальних змін. Неперервність навчання забезпечується обов'язковістю проходження всіх ступенів підготовки.

Природно, що залежно від освітніх традицій та особливостей функціонування індустрії гостинності система підготовки фахівців готельного господарства в кожній країні має свої особливості. Так, у Франції переважна більшість навчальних закладів, які реалізують програми підготовки цих фахівців, є державними, паралельно з державною ефективно діє система обов'язкового навчання в готельних підприємствах. Програми підготовки фахівців у Швейцарії, яка є еталоном у цьому напрямі, мають багатопрофільний характер і об'єднують професійно зорієнтовані дисципліни в галузі готельного, ресторанного господарства та туризму. Довгий час це була суто професійна підготовка, проте наразі вона успішно поєднується з академічною університетською моделлю освіти. Польща, формуючи власну систему підготовки фахівців готельного господарства, орієнтується на європейські тенденції, але не зменшує кількість фундаментальних дисциплін у навчальних планах. Хоча, щоб бути конкурентоспроможною, змушена організовувати стаціонарні та нестаціонарні форми навчання й знижувати його вартість.

У другому розділі – **„Структура, зміст та організація підготовки фахівців готельного господарства в Російській Федерації”** – охарактеризовано процес становлення системи готельної освіти в Російській Федерації та здійснено аналіз її сучасного стану.

Виділено такі періоди становлення та розвитку професійної освіти в готельному господарстві: 1) дореволюційний; 2) радянський; 3) новітній.

Перший період – *дореволюційний* – охоплює значний проміжок часу: від часу відкриття перших готелів та набору до них персоналу – до жовтня 1917 року. Ми не можемо говорити про існування готельних шкіл чи інших навчальних закладів у готельному господарстві, оскільки сутність підготовки майбутніх фахівців за доступними нам матеріалами полягала лише в учнівстві й мала безсистемний характер. Проте відзначимо, що власникам та адміністрації готелів притаманна була орієнтація на європейський рівень обслуговування (про наявність стандартів у Європі можна говорити лише умовно) та на потреби споживача.

Радянський період (1917 – 1991 рр.) в історії розвитку системи підготовки фахівців готельного господарства був складним і неоднозначним, у ньому ми виділяємо два етапи. Для першого етапу (1917 – 1952 рр.) характерна відсутність галузевої підготовки кадрів, пріоритетність у вивченні технології роботи готельних підприємств. Другий етап починається з моменту відкриття першого навчального закладу готельного спрямування (1952 р.). Характерними особливостями цього етапу є: організація навчально-курсівих комбінатів, факультетів, курсів з підготовки кадрів для готельно-ресторанної системи; розвинена система перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців; підпорядкованість навчальних закладів різним міністерствам, відомствам та жорсткий контроль з їхнього боку; існування подвійних стандартів у підготовці кадрів; відсутність єдиної програми підготовки; домінанта теоретичних знань.

Новітній період (1991 р. – по теперішній час) характеризується формуванням у Російській Федерації власної системи професійної освіти в готельному господарстві. Цей період ми розділяємо на три етапи: *реорганізації* радянської системи підготовки фахівців готельного господарства (1991 – 2000 рр.): закладення основ організації неперервної освіти в цій галузі; реалізація повного циклу підготовки фахівців готельного господарства; створення державних освітніх стандартів для початкової, середньої та вищої освіти (бакалавріат), наукових та науково-методичних об'єднань; *становлення* системи підготовки фахівців готельного господарства (2000 – 2010 рр.): виокремлення напряму підготовки „Готельна справа”; розробка державних освітніх стандартів; забезпечення неперервності в системі підготовки; приведення структури та змісту підготовки кадрів відповідно до сучасних потреб готельного ринку праці; *удосконалення* системи підготовки фахівців готельного господарства (2010 р. – до теперішнього часу). Зазначено, що ця система неідеальна: її елементи та взаємозв'язки між ними потребують подальшого вдосконалення.

Проаналізовано зміст підготовки фахівців готельного господарства в Російській Федерації за програмами підготовки фахівців середньої ланки, бакалаврів і магістрів. Установлено, що з моменту створення першого галузевого освітнього стандарту для підготовки фахівців готельного господарства (1996 р.) змінилося три покоління стандартів, що цілком закономірно: галузева система освіти залежить і від стану системи професійної освіти держави, і від функціонування галузі.

Наразі фахівців готельного господарства з середньою професійною освітою в Російській Федерації з 2014 року готують за спеціальністю 43.02.11 „Готельний сервіс” (ФДОС СПО III+, кваліфікація: менеджер); бакалаврів за напрямом підготовки 43.03.03 „Готельна справа” з присвоєнням кваліфікації академічного бакалавра та прикладного бакалавра (ФДОС ВО III+); магістрів – за напрямом підготовки 43.04.03 „Готельна справа” (ФДОС вищої освіти, кваліфікація: магістр).

Середня професійна освіта в готельному господарстві передбачає отримання базової та поглибленої підготовки, має практичне спрямування й близька за своїм змістом та організацією до нижчої ланки професійної освіти в європейських країнах.

Підготовка бакалаврів здійснюється за двома програмами: академічною – готують до проектної, організаційно-управлінської та науково-дослідницької діяльності в готельному господарстві; прикладною – до вирішення виробничо-технологічних та сервісних завдань професійної діяльності. Поява прикладного бакалавріату зумовлена запитами роботодавців та є спробою об'єднати теоретичну підготовку, що надає вища освіта, з практикою зорієнтованою – із середньої освіти. У європейських країнах також є програми теоретичного та прикладного спрямування, але перед тим, як обрати ту чи ту програму, майбутні студенти повинні обов'язково засвоїти спеціальну професійну програму, яка знайомить їх з практичною стороною галузі. У Росії це не є обов'язковою умовою, а навчальні заклади здебільшого пропонують програму академічного бакалавріату.

Програма підготовки в магістратурі передбачає багатопрофільність, що виникає на стику різних видів професійної діяльності фахівців готельного господарства. Європейській практиці підготовки магістрів готельної сфери така багатопрофільність у виборі програм не притаманна.

Аналіз питомої ваги трудомісткості циклів і розділів у загальному обсязі підготовки фахівців середньої ланки, бакалаврів та магістрів, співвідношення варіативної та обов'язкової частин у кожному циклі виявило вельми низьку питому вагу циклів гуманітарних і соціально-економічних дисциплін, математичних і природничо-наукових дисциплін, що свідчить про „дефундаменталізацію” змісту підготовки фахівців

готельного господарства й пов'язане з цим посилення ролі та місця прикладного знання.

Аналіз федеральних освітніх стандартів дав підстави констатувати, що зміни в освітній парадигмі підготовки фахівців готельного господарства пов'язані головним чином з переходом на компетентнісно зорієнтовану освіту; варіативністю у виборі навчальних дисциплін; „дефундаменталізацією” змісту підготовки фахівців готельного господарства й посиленням ролі та місця прикладного знання (збільшення кількості годин на практику, зорієнтованість програм підготовки на отримання прикладних навичок); розширенням сфери професійної діяльності бакалаврів та магістрів (проектна, організаційно-управлінська, виробничо-технологічна, сервісна, науково-дослідна діяльність та для магістрів ще й проектно-конструкторська).

За результатами аналізу публікацій у педагогічних фахових виданнях РФ, матеріалів російських науково-практичних конференцій з професійної освіти, навчально-методичних матеріалів встановлено, що в професійній підготовці майбутніх фахівців готельного господарства в російських закладах освіти використовують різні форми роботи зі студентами: лекції, семінарські та практичні заняття, самостійну та індивідуальну роботи, навчальну та виробничу практики, стажування тощо; реалізація компетентнісного підходу забезпечується широким використанням у навчальному процесі активних методів та технологій проведення занять у поєднанні з позааудиторною роботою. Зазначено, що посилену увагу приділяють комп'ютерним технологіям навчання.

У дисертації встановлено, що практики є обов'язковим компонентом циклу професійної й практичної підготовки студентів навчальних закладів усіх рівнів акредитації та є закріпленням вивчених професійних модулів на двох різних рівнях: 1 рівень – навчальна практика в лабораторіях і тренінгових кабінетах (навчально-виробничі готелі, лабораторії готельної справи, тренінгові кабінети „готельний номер”, „служба прийому і розміщення” тощо); 2 рівень – практика за профілем спеціальності в умовах реальних готелів чи інших засобів розміщення (пансіонати, мотелі, кемпінги тощо) та стажування за кордоном.

Отже, модернізація російської системи професійної готельної освіти частково проводиться через інтеграцію до європейського та світового освітнього простору (перехід на дворівневу систему вищої освіти; забезпечення компетентнісного підходу в навчанні, багаторівневості і дотримання принципу неперервності готельної освіти, зорієнтованість на потреби галузі та споживачів готельних послуг, інтеграція навчального, наукового й виробничого процесів, дефундаменталізація, модульність, використання сучасних методів навчання, „відкритість” навчального

процесу), але на основі і з урахуванням національно-культурної специфіки Росії (багатопротильність, гнучкість та варіативність системи готельної освіти на основі регіональної специфіки розвитку галузі).

Концепція спеціалізованої (профільної) освіти за європейським зразком у Росії тільки починає приживатися. Проблеми неналежного рівня викладання іноземних мов, недостатнього збалансування теоретичного й практичного складників навчання, відсутності закономірних зв'язків між навчальними закладами та готельними підприємствами, що зумовлено вадами самої російської готельної індустрії, поступового витіснення початкової ланки готельної освіти, залишають питання якісної підготовки фахівців готельної галузі відкритими.

У третьому розділі – **„Перспективи впровадження російського досвіду підготовки фахівців готельного господарства в систему професійної освіти України”** – визначено особливості підготовки фахівців готельного господарства в Україні на сучасному етапі та сформульовано рекомендації щодо використання російського досвіду у вітчизняній практиці готельної освіти.

Установлено, що професійна готельна освіта України має характерні риси, які відрізняють її від систем готельної освіти інших країн:

- незначний досвід підготовки фахівців для закладів розміщення;
- швидке та неконтрольоване зростання навчальних закладів, що здійснюють підготовку фахівців для готельного господарства країни;
- нерівномірність мережі цих закладів;
- переважання в структурі системи професійної освіти в готельному господарстві закладів, які реалізують програми підготовки кадрів з вищою освітою. Наразі співвідношення початкова/середня/вища ланка становить 4/27/42. У світовій практиці, навпаки, саме сегмент початкової освіти в готельному секторі є найбільшим, що виправдано специфікою галузі;
- надто широкий профіль підготовки: фахівців готельної сфери готують за напрямом „Готельно-ресторанна справа”;
- підготовка фахівців готельного господарства в рамках інших напрямів підготовки: „Менеджмент” (спеціалізація „Менеджмент готельно-ресторанного господарства”, „Менеджмент готельного господарства і туризму”) та „Економіка” (спеціалізація „Економіка і управління готелями і ресторанами”);
- недосконалість галузевих стандартів профільної освіти в готельному господарстві;
- відсутність наукових установ та дослідницьких центрів, обмежена кількість наукових та науково-методичних об'єднань, асоціацій у системі готельної професійної освіти;

– відсутність державних програм та проектів розвитку готельного господарства країни загалом та професійної готельної освіти, зокрема.

На підставі аналізу основних елементів системи освіти в готельному господарстві в Російській Федерації й Україні та формулювання їх розбіжностей, визначення аспектів, які підвищують ефективність функціонування російської системи професійної готельної освіти та можуть бути запроваджені в практику підготовки фахівців для готельного господарства в Україні, – визначено рекомендації щодо використання російського досвіду у вітчизняній практиці готельної освіти: покращення роботи вітчизняної Навчально-методичної комісії; виокремлення з напрямку підготовки „Готельно-ресторанна справа” окремого вузького профілю підготовки фахівців готельного господарства; створення спеціалізованих рад із захисту дисертацій з теорії та методики професійної освіти в туризмі/готельному господарстві для підготовки науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації та створення системи підвищення кваліфікації для різних категорій фахівців готельної сфери; удосконалення в українських навчальних закладах критеріїв оцінки роботи викладачів; розробка проекту впровадження мережевої форми реалізації освітніх програм; установа зв'язків з професійними готельними асоціаціями, провідними готелями; налагодження міжнародного співробітництва й реалізація міжнародних програм і проектів.

Варто уникати неконтрольованого збільшення кількості неспеціалізованих навчальних закладів, передусім вишів, що здійснюють підготовку фахівців для готельного господарства, аналізуючи потребу певного регіону у фахівцях цього профілю та кадрову структуру готельних підприємств; зменшення кількості навчальних закладів початкової та середньої ланки освіти в готельній галузі; переважання теоретичних знань над практичними вміннями та навичками.

Результати дослідження дали підстави для таких **висновків**:

У дисертації здійснено розгорнутий аналіз накопиченого досвіду підготовки фахівців готельного господарства в Російській Федерації, визначено його базові складники, обґрунтовано рекомендації щодо використання досвіду Російської Федерації у вітчизняній практиці підготовки кадрів для готельного господарства.

1. Установлено, що кількість наукових досліджень з проблем підготовки фахівців готельного господарства обмежена. Погляди науковців на результати та зміст підготовки майбутніх фахівців розділяються залежно від того, як вони визначають становище системи професійної готельної освіти: 1) розглядають її в рамках підготовки фахівців для сфери туризму; 2) відносять її до системи підготовки фахівців

індустрії гостинності; 3) виділяють в окремий напрям підготовки. Перспективними є роботи, у яких система професійної освіти в готельному господарстві визнається самостійним напрямом підготовки.

Більшість досліджень зарубіжних та вітчизняних учених присвячені визначенню складників компетентності майбутнього фахівця; питанням організації освітнього процесу; проблемам взаємодії навчальних закладів з підприємствами галузі; вивченню зарубіжного досвіду.

Наразі, у теорії професійної освіти в готельному господарстві і України, і Росії відсутні фундаментальні дослідження, які визначили б її загальнотеоретичні концепції та методологію, окреслювали б проблемне поле системи професійної освіти у сфері готельного господарства. Недостатньо розробленими залишаються проблеми кадрового, навчально-методичного та матеріально-технічного забезпечення, організації практик, управління якістю освітнього процесу та ін.

2. З'ясовано, що професійно-кваліфікаційна структура персоналу готельного господарства становить офіційно оформлене замовлення галузі, що визначає вимоги до освітнього та професійного рівнів працівників, їхні кваліфікаційні характеристики. Професійно-кваліфікаційна структура, яка відповідає потребам галузі й розроблена на перспективу, є запорукою ефективності функціонування системи підготовки фахівців готельного господарства, оскільки слугує основою для розробки освітніх галузевих стандартів та орієнтиром для визначення кінцевого результату освітнього процесу.

Установлено, що наявна в Україні професійно-кваліфікаційна структура персоналу готельного господарства не відповідає потребам сьогодення та вимагає перегляду з огляду на європейські освітні й галузеві тенденції розвитку.

3. За результатами аналізу досвіду підготовки фахівців готельного господарства у Швейцарії, Франції та Польщі визначено основні тенденції розвитку готельної освіти: зростання якості підготовки фахівців готельного господарства; збільшення обсягу практичної підготовки порівняно з теоретичною; установлення відповідності освітніх стандартів потребам галузі готельного господарства; тісне злиття навчальних закладів з провідними підприємствами готельного господарства та наявність власних діючих і повністю укомплектованих баз практики; ступеневість та неперервність у процесі підготовки тощо.

При цьому система підготовки фахівців готельного господарства в кожній країні має свою специфіку: одні навчальні заклади пропонують багатопрофільні програми підготовки, які об'єднують у собі професійно зорієнтовані дисципліни в галузі готельного господарства, підприємств ресторанного господарства та туризму (Швейцарія), інші передбачають

обов'язкове навчання в готелях (Франція), треті вводять до навчальних планів значну кількість фундаментальних дисциплін (Польща).

4. З'ясовано, що процес формування системи підготовки фахівців готельного господарства в Російській Федерації пройшов кілька періодів: дореволюційний, радянський (ми розглядаємо як передісторію) та новітній (з 1991 р. до теперішнього часу). Становлення системи ще не завершено, вона неідеальна: мережа, галузеві освітні стандарти, наукові, навчально-методичні об'єднання і т. п. потребують подальшого вдосконалення та встановлення ефективного взаємозв'язку між ними.

Наявна система підготовки кадрів для підприємств готельного господарства в Російській Федерації була сформована до 2010 р. Її характерними рисами є ступеневість і наступність, залучення до підготовки фахівців галузі неспеціалізованих вишів, підготовка фахівців у межах інших спеціальностей, переважання теоретичної підготовки над практичною, слабка взаємодія з підприємствами галузі.

З 2010 р. відбуваються зміни в освітній парадигмі підготовки фахівців готельного господарства, пов'язані з переходом на компетентнісно зорієнтовану освіту, що передбачає зміну освітніх цілей, варіативність у виборі навчальних дисциплін, скорочення годин на теоретичну підготовку, збільшення трудомісткості практичної підготовки, розширення сфери професійної діяльності фахівців, диверсифікацію освіти, підлаштування її змісту під потреби студентів (особистісно-орієнтованість), запити ринків праці (практико-орієнтованість, орієнтація на потреби споживачів, посилення проектного, організаційно-управлінського, сервісного та виробничо-технологічного складників у змісті освіти, багатопрофільність) та регіональні особливості розвитку галузі (науково-дослідний складник у змісті освіти).

5. Визначено, що на сьогодні в структурі вітчизняної системи присутні навчальні заклади, що здійснюють підготовку фахівців за ОКР „кваліфікований робітник”, „молодший бакалавр”, „бакалавр” та „магістр”; державні стандарти професійно-технічної освіти та галузеві стандарти вищої освіти України; навчально-методична комісія (НМК) і незначна кількість національних, міжнародних та всесвітніх об'єднань, асоціацій, що займаються питаннями професійної освіти в туризмі та, зокрема, готельному господарстві. Було з'ясовано, що в українській системі професійної готельної освіти представлені не всі складники (наприклад, відсутні наукові установи, науково-виробничі підприємства, залучені до організації процесу підготовки фахівців готельного господарства та ін.), а наявні вимагають подальшого вдосконалення.

Установлено, що розвиток російської системи готельної освіти відбувається відповідно до європейських тенденцій розвитку систем

готельної освіти та випереджає вітчизняну за деякими показниками. Зіставлення основних елементів системи освіти в готельному господарстві в Російській Федерації й Україні та визначення головних розбіжностей у підготовці фахівців готельного господарства в Україні та Російській Федерації дозволило сформулювати рекомендації щодо використання російського досвіду у вітчизняній практиці:

- покращення роботи вітчизняної Навчально-методичної комісії зі сфери обслуговування, зокрема підкомісії з готельної та ресторанної справи, у напрямі науково-методичного й ресурсного забезпечення модернізації та розвитку системи освіти у сфері готельного господарства з урахуванням основних напрямів пріоритетів та інновацій соціально-економічного розвитку країни й суспільства;

- виокремлення з напрямку підготовки „Готельно-ресторанна справа” окремого профілю підготовки, спеціальності, наприклад, „Готельна справа” або „Готельна діяльність”;

- розроблення й запровадження програм допрофесійної, післядипломної та додаткової освіти в готельній галузі, зокрема створення спеціалізованих рад із захисту дисертацій з теорії та методики професійної освіти в туризмі/готельному господарстві для підготовки науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації та створення системи підвищення кваліфікації для різних категорій фахівців готельної сфери;

- удосконалення критеріїв оцінки роботи викладачів;

- розроблення проекту впровадження мережевої форми реалізації освітніх програм;

- установа зв'язків з професійними готельними асоціаціями та провідними готельними підприємствами;

- сприяння розвитку міжнародного партнерства з університетами Європи та світу, посилення співпраці українських навчальних закладів у рамках міжнародних програм та проектів у готельній освіті.

Дисертація не вичерпує всіх аспектів аналізованої проблеми. У перспективі дослідження може бути продовжено в напрямі більш ґрунтовного зіставного аналізу підготовки фахівців готельного господарства в Україні, Російській Федерації та країн Прибалтики, детального вивчення змісту, ефективних методів та технологій підготовки фахівців готельного господарства з метою вироблення практичних рекомендацій для використання у вітчизняній системі підготовки фахівців та в навчально-виховному процесі навчальних закладів, що дасть змогу підвищити якість підготовки фахівців готельного господарства.

Список опублікованих праць за темою дисертації

Статті в наукових фахових виданнях

1. Кашинская Е. Е. Практическая подготовка будущих специалистов гостиничного хозяйства в Украине / Елена Евгеньевна Кашинская // Педагогические науки : журн. науч. публикаций аспирантов и докторантов. – Курск, 2015. – № 11. – С. 78 – 80.

2. Кашинська О. Є. Впровадження в процес викладання дисципліни „Організація готельного господарства” технологій ситуативного моделювання / О. Є. Кашинська // Вісн. Луган. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка : Педагогічні науки. – 2011. – № 14(225). – С. 106 – 112.

3. Кашинська О. Є. Досвід підготовки фахівців готельного господарства в розвинених країнах світу / О. Є. Кашинська // Вісн. Луган. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка : Педагогічні науки. – 2013. – № 18(277). – С. 152 – 160.

4. Кашинська О. Є. Забезпечення принципу наступності у змісті середньої та вищої професійної освіти в готельному господарстві (досвід Російської Федерації) / Г. П. Шука, О. Є. Кашинська // Молодь і ринок : щомісяч. наук.-пед. журн. Дрогобиц. держ. пед. ун-ту імені Івана Франка. – Дрогобиц : Дрогобиц. держ. пед. ун-т імені Івана Франка, 2015. – № 5(124). – С. 14 – 19.

5. Кашинська О. Є. Місце навчальної дисципліни „Організація готельного господарства” в процесі підготовки студентів спеціальності „Готельно-ресторанна справа” / О. Є. Кашинська // Вісн. Луган. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка : Педагогічні науки. – 2012. – № 4(239). – С. 147 – 152.

6. Кашинська О. Є. Огляд дисертаційних досліджень з проблем професійної підготовки фахівців готельного господарства / О. Є. Кашинська // Педагогіка вищої та середньої школи : зб. наук. пр. / за ред. д-ра пед. наук, проф. З. П. Бакум. – Кривий Ріг : ДВНЗ „Криворізький національний університет”, 2014. – Вип. 41(2014). – С. 213 – 218.

7. Кашинська О. Є. Переваги неперервної освіти в підготовці фахівців для сфери гостинності в Україні / О. Є. Кашинська // Гуманіт. вісн. ДВНЗ „Переяслав-Хмельницький державний університет імені Григорія Сковороди”. – Переяслав-Хмельницький, ФОП Лукашевич О. М., 2013. – Вип. 21. – С. 266 – 272.

8. Кашинська О. Є. Становлення системи професійної освіти в готельному господарстві Російської Федерації / О. Є. Кашинська // Наук. вісн. Донбасу : Педагогічні науки : електрон. наук. фахове вид. – Старобільськ : ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”. – 2015. – № 1(29). – Режим доступу :

<http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/2015/N1%2829%29/12.pdf>.

Опубліковані праці апробаційного характеру

9. Кашинская Е. Е. Организация практик у студентов туристских специальностей в России, Украине и Беларуси / Г. П. Щука, Е. Е. Кашинская // VI Твердовские чтения : сб. материалов Междунар. науч.-практ. конф. (туризм, краеведение, рекреация, экология, образование), 26 – 27 февр. 2014 г. / под ред. доц. А. А. Самойленко, проф. А. А. Горбачева, доц. М. И. Ленковой. – Краснодар, 2014. – С. 249 – 253.

10. Кашинская Е. Е. Подготовка специалистов сферы гостеприимства в Украине и за рубежом / Е. Е. Кашинская // Современное состояние и потенциал развития туризма в России – 2011 : IX Междунар. науч.-практ. конф. (13 – 14 дек. 2011 г.) : сб. ст. / под общ. ред. и. о. ректора Д. П. Маевского. – Омск : Омский гос. ин-т сервиса, 2012. – С. 68 – 70.

11. Кашинская Е. Е. Проблемы разработки профессиональных стандартов в сфере гостиничного бизнеса / Г. П. Щука, Е. Е. Кашинская // Курорты. Сервис. Туризм. – Краснодар : НЧОУ ВПО „Кубанский социально-экономический институт”, 2015. – № 1(26). – С. 80 – 85.

12. Кашинская Е. Е. Состояние исследованности проблемы подготовки кадров для гостиничного хозяйства / Е. Е. Кашинская // Человек, общество, природа в эпоху глобальных трансформаций: безопасность и развитие. Семнадцатые Вавиловские чтения : материалы постоянно действующей междунар. междисциплинар. науч. конф. : в 2 ч. / под общ. ред. проф. В. П. Шалаева. – Йошкар-Ола : Поволж. гос. технол. ун-т, 2014. – 464 с. – Ч. 1. – С. 337 – 338.

13. Кашинська О. Є. Використання інтерактивних технологій для підготовки фахівців готельного господарства / О. Є. Кашинська // Управління якістю підготовки фахівців : тези доповідей XIX Міжнар. наук.-метод. конф. (17 – 18 квіт. 2014 р., м. Одеса). – О. : Одес. держ. акад. будівництва та архітектури, 2014. – 210 с. – Ч. 2. – С. 76 – 77.

14. Кашинська О. Є. Зарубіжний досвід підготовки спеціалістів готельно-ресторанної справи / О. Є. Кашинська // Наукова молодь: інноваційні підходи в освіті і науці : зб. тез II Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. (20 – 26 лют. 2012 р.). – Луганськ : Глобус, 2012. – С. 91 – 93.

15. Кашинська О. Є. Напрямки розвитку співробітництва навчальних закладів з представниками готельного бізнесу / О. Є. Кашинська // Актуальні проблеми фізичного виховання, спорту та туризму : тези доп. V Міжнар. наук.-практ. конф. (10 – 11 жовт. 2013 р.) / за ред. В. М. Огаренка та ін. – Запоріжжя : КПУ, 2013. – С. 348 – 350.

16. Кашинська О. Є. Підготовка майбутніх фахівців з готельного господарства: спадок радянського періоду / Г. П. Щука, О. Є. Кашинська //

Теоретичні і прикладні напрямки розвитку туризму та рекреації в регіонах України : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (2 – 3 квіт. 2015 р., Кіровоград) / гол. ред. С. М. Неділько. – Кіровоград : КЛА НАУ, 2015. – С. 283 – 289.

17. Кашинська О. Є. Підготовка фахівців готельного господарства в Російській Федерації / О. Є. Кашинська // Перспективи розвитку туристичної індустрії в Україні: регіональний аспект : зб. тез за матеріалами Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. (22 берез. 2013 р.). – Умань, 2013. – С. 271 – 272.

18. Кашинська О. Є. Проблеми підготовки фахівців для готельного господарства Російської Федерації: середня ланка професійної освіти / О. Є. Кашинська // Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи : тези III-ї Міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 26 – 27 берез. 2015 р.) / ред.-упоряд. : В. Ільницький, А. Душний, І. Зимомря. – Дрогобич : Посвіт, 2015. – С. 51 – 52.

19. Кашинська О. Є. Упровадження стандартів четвертого покоління як інноваційний крок у напрямі покращення професійної підготовки фахівців готельного господарства Російської Федерації / Г. П. Щука, О. Є. Кашинська // Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний та національний виміри змін : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (26 – 27 берез. 2015 р., м. Суми). – Т. 1. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. – С. 191 – 194.

Кашинська О. Є. Підготовка фахівців готельного господарства в Російській Федерації. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки. – Державний заклад „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”. – Старобільськ, 2016.

Дисертаційну роботу присвячено проблемам підготовки фахівців готельного господарства в Російській Федерації. Здійснено аналіз стану розробки досліджуваної проблеми підготовки фахівців готельного господарства. Визначено особливості професійно-кваліфікаційної структури персоналу готельного господарства та її взаємозв'язок із системою підготовки фахівців цієї галузі. Проаналізовано досвід підготовки фахівців готельного господарства в розвинених країнах світу та визначено тенденції цього розвитку. Здійснено аналіз системи підготовки фахівців готельного господарства в Російській Федерації. Визначено особливості підготовки фахівців готельного господарства в Україні та

сформульовано рекомендації щодо використання досвіду Російської Федерації у вітчизняній практиці готельної освіти.

Ключові слова: фахівець готельного господарства, підготовка фахівців готельного господарства, система підготовки фахівців готельного господарства, професійно-кваліфікаційна структура персоналу готельного господарства.

Кашинская Е. Е. Подготовка специалистов гостиничного хозяйства в Российской Федерации. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.01 – общая педагогика и история педагогики. – Государственное учреждение „Луганский национальный университет имени Тараса Шевченко”. – Старобельск, 2016.

В диссертации осуществлен развернутый анализ накопленного опыта подготовки специалистов гостиничного хозяйства в Российской Федерации, определены его базовые составляющие, обоснованы рекомендации по использованию опыта Российской Федерации в отечественной практике подготовки кадров для гостиничного хозяйства.

Выявлено состояние изученности проблемы подготовки специалистов гостиничного хозяйства в зарубежной и украинской педагогической теории и практике; установлены основные направления научных исследований. Значительное внимание уделено обзору российских и отечественных исследований, в рамках которых рассматривается профессиональное образование в гостиничном хозяйстве.

Установлено сущность и структуру гостиничного хозяйства как понятия и сферы деятельности, его соотношение с индустрией гостеприимства, сферой туризма, что позволило определить профессионально-квалификационную структуру персонала гостиничного хозяйства, которая представляет собой распределение работников по интегрированным профессиям гостиничного хозяйства на основе разделения труда и нужного уровня квалификации в соответствии с должностью и выступает основой построения системы профессиональной подготовки специалистов гостиничного хозяйства.

В диссертации специалист гостиничного хозяйства представлен как личность, которая получила соответствующую квалификацию и обладает определенным уровнем сформированных компетенций для выполнения профессиональной деятельности в области гостиничного хозяйства.

Проанализировано опыт подготовки специалистов гостиничного хозяйства в Швейцарии, Франции, Польши и определены тенденции развития гостиничного образования: высокое качество подготовки специалистов гостиничного хозяйства; практика, которая является

обязательной составляющей учебного процесса; соответствие образовательных стандартов потребностям отрасли гостиничного хозяйства; тесное слияние учебных заведений с ведущими предприятиями гостиничного хозяйства и наличие собственных действующих и полностью укомплектованных баз практики и т. п.

Предложено собственную периодизацию истории гостиничного образования в Российской Федерации, в основу которой было положено критерии политических, социально-экономических и культурных изменений в обществе, а также целевые функции образования в гостиничной отрасли в различные периоды развития: 1) дореволюционный (открытие первых гостиниц – октябрь 1917 г.); 2) советский (1917 – 1952 гг. – зарождение и 1952 – 1991 гг. – становления советской системы подготовки кадров для гостиничного хозяйства); 3) современный (1991–2000 гг. – этап реорганизации советской системы подготовки специалистов гостиничного хозяйства; 2000 – 2010 гг. – становление системы подготовки специалистов гостиничного хозяйства; 2010 – по настоящее время – совершенствование системы подготовки специалистов гостиничного хозяйства).

Проанализировано содержание подготовки специалистов гостиничного хозяйства в Российской Федерации по программам подготовки менеджеров среднего звена по специальности 43.02.11 „Гостиничный сервис”, академического и прикладного бакалавриата по направлению подготовки 43.03.03 „Гостиничное дело” и магистрантов по направлению подготовки 43.04.03 „Гостиничное дело”. Рассмотрены формы, методы и технологии, используемые при подготовке специалистов гостиничного хозяйства в Российской Федерации.

Прослежено за процессом становления системы подготовки специалистов гостиничного хозяйства в Украине и проанализировано ее современное состояние. Сопоставлены основные элементы системы образования в гостиничном хозяйстве в Российской Федерации и Украине и определены основные разногласия в подготовке специалистов гостиничного хозяйства в Украине и Российской Федерации. Сформулированы рекомендации по использованию российского опыта в отечественной практике гостиничного образования.

Ключевые слова: специалист гостиничного хозяйства, подготовка специалистов гостиничного хозяйства, система подготовки специалистов гостиничного хозяйства, профессионально-квалификационная структура персонала гостиничного хозяйства.

Kashinska O. E. Training of Professional Education in the hotel industry of the Russian Federation. – Manuscript.

PhD Dissertation Candidate of Pedagogical Sciences Degree. Specialty 13.00.01 – General Pedagogy and History of Pedagogy. – State Institution „Luhansk Taras Shevchenko National University”. – Starobilsk, 2016. 2016.

The dissertation work devoted to problems of training of specialists of hotel industry. The analysis of condition of development of research problem of training of specialists of hotel industry is carried out.

Features of vocational qualification structure of staff of hotel industry are defined and it is established dependence of system of training of hotel industry specialists on the vocational qualification structure which is available in the state.

The experience of training of specialists of hotel industry in the developed countries of the world is analysed and tendencies of this development are defined. The analysis of system of training of specialists of hotel industry in the Russian Federation is done.

Features of training of specialists of hotel industry in Ukraine are defined and recommendations about use of experience of the Russian Federation in domestic practice hotel education.

Keywords: specialist of hotel industry, training of specialists of hotel industry, system of training of specialists of hotel industry, qualification structure of staff of hotel industry.

Підписано до друку 12.05.2016 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Друк ризографічний.
Умовн. др. арк. 0,9. Тираж 100 прим. Зам. № 261

Видавництво МПП „Тріада-С”
вул. Жовтнева, 52. м. Коростень, Житомирська область, 11500.
тел: (04142) 5-00-03.
e-mail: triadas-kor@bigmir.net
Свідоцтво про внесення до державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 945 від 12.06.2002 р.